Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA DŽERARDA HOGANA [*GERARD HOGAN*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 19. martā [1]

Apvienotās lietas C-133/19, C-136/19 un C-137/19

B. M. M.,
B. S. (C-133/19),
B. M. M.,
B. M. (C-136/19),
B. M. O. (C-137/19)
pret
État belge

(*Conseil d'État* (Valsts padome, Beļģija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos – Direktīva 2003/86/EK – 4. pants – Jēdziens "nepilngadīgais" – 18. pants – Tiesības apstrīdēt lēmumu, ja ir noraidīts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību – Trešo valstu valstspiederīgie, kas pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos iesniegšanas brīdī ir jaunāki par 18 gadiem – Pilngadības sasniegšana administratīvā procesa laikā – Pilngadības sasniegšana tiesvedības laikā – Izšķirošais datums, lai novērtētu ieinteresēto pušu "nepilngadīgā" statusu

I. Ievads

1. Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas 1966. gada Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 23. panta 1. punktu "ģimene ir dabiska sabiedrības pamatšūniņa, un tai ir tiesības baudīt sabiedrības un valsts aizsardzību". Šis juridiskais princips vienkārši atspoguļo patiesību, ka faktiski visu cilvēku sabiedrību pamatā ir ģimene, pat ja arī izpratne par ģimenes dzīvi ir plaša un daudzveidīga. Tomēr ideja, ka, ievērojot izņēmumus, kuru mērķis ir bērnu labklājības nodrošināšana, bērniem ir tiesības uz vecāku aprūpi un klātbūtni, ir ar dziļām saknēm visu dalībvalstu tiesiskajās, kultūras un morāles tradīcijās.

2. Tas viss ir atspoguļots ģimenes atkalapvienošanās idejā, kas pati par sevi ir mūsdienu starptautisko humanitāro tiesību galvenā iezīme. Savienības tiesību kontekstā šis princips izpaužas Padomes Direktīvā 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos [2], tādējādi dodot iespēju ģimenes locekļiem – un jo īpaši nepilngadīgajiem – apmesties uzņēmējvalstī un pievienoties citam ģimenes loceklim, kuram šajā valstī ir atzīts bēgļa statuss.

1 Oriģinālvaloda – angļu.

2 OV 2003, L 251, 12. lpp.

3. Šī ir fona informācija šiem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas attiecas uz Direktīvas 2003/86/EK un Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. panta interpretāciju. Būtībā šajos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu uzdotais jautājums ir par to, vai bērni, kuri ģimenes atkalapvienošanās pieteikuma iesniegšanas dienā vēl bija nepilngadīgi, šajā nolūkā būtu jāturpina uzskatīt par tādiem, pat ja tā administratīvā procesa laikā, kurā tiek skatīts to pieteikums (C-137/19), vai sekojošās tiesvedības laikā (C-133/19 un C-136/19) viņi sasniedz pilngadību.

4. Šie lūgumi izriet no tiesvedības *Conseil d'État* (Valsts padome, Beļģija) starp B. M. M. un B. S. (C-133/19), B. M. M. un B. M. (C-136/19), kā arī B. M. O. (C-137/19) (turpmāk tekstā – "prasītāji"), no vienas puses, un *ministre de l'asile et la migration* (sociālo lietu, veselības un patvēruma un migrācijas lietu ministrs, Beļģija) un *Conseil du contentieux des étrangers* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija), kurā katrs no prasītājiem ir iesnieguši apelācijas sūdzību, no otras puses.

5. Tiesvedība iesniedzējtiesā lietā C-137/19 būtībā attiecas uz jēdziena "nepilngadīgais" Direktīvas 2003/86 4. panta 1. punktā interpretāciju un to, vai šis termins ir jāinterpretē tādējādi, ka trešās valsts pilsonim, lai to kvalificētu kā "nepilngadīgu" saskaņā ar šo direktīvu, jābūt "nepilngadīgam" ne tikai dienā, kad viņš iesniedz pieteikumu ieceļot un uzturēties dalībvalstī, bet arī laikā, kad šīs dalībvalsts administrācija beidzot pieņem lēmumu par viņa pieteikumu.

6. Tiesvedība iesniedzējtiesā lietā C-133/19 un C-136/19 attiecas uz jautājumu, vai Hartas 47. pants un Direktīvas 2003/86 18. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie aizliedz administratīva lēmuma, ar kuru tiek atteiktas nepilngadīga bērna tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, pamatojoties uz to, ka bērns tiesvedības laikā ir sasniedzis pilngadību, atcelšanas prasību atzīt par nepieņemamu, viņam/viņai liedzot iespēju pārsūdzēt šo lēmumu, tādējādi pārkāpjot viņa/viņas tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību.

7. Pirms šo jautājumu izskatīšanas vispirms tomēr ir jāizklāsta attiecīgie tiesību akti.

A. Eiropas Savienības tiesības

8. Hartas 47. pantā ir noteikts:

"Ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti šajā pantā.

Ikvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā. Ikvienai personai ir iespējas saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību.

Juridiskā palīdzība tiek sniegta tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu, ciktāl šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu tiesiskuma īstenošanu."

1. Direktīva 2003/86

9. Direktīvas 2003/86 2., 4., 6. un 13. apsvērumā ir paredzēts:

"(2) Pasākumi attiecībā uz ģimeņu atkalapvienošanos jānosaka saskaņā ar pienākumu aizsargāt ģimeni un ievērot ģimenes dzīves tiesības, kas paustas daudzos starptautisko tiesību aktos. Šī direktīva ievēro pamattiesības un ņem vērā principus, kurus jo īpaši atzīst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants un Eiropas Savienības Pamattiesību harta.

[..]

(4) Ģimeņu atkalapvienošanās ir līdzeklis, lai padarītu iespējamu ģimenes dzīvi. Veicinot trešo valstu pilsoņu integrāciju dalībvalstī, ģimeņu atkalapvienošana palīdz radīt kultūrsociālo stabilitāti, kas veicina arī ekonomisko un sociālo kohēziju – Kopienas pamatmērķi, kas noteikts līgumā.

[..]

(6) Lai aizsargātu ģimeni un nodibinātu vai saglabātu ģimenes dzīvi, pamatojoties uz vienotiem kritērijiem, jānosaka materiālie nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai.

[..]

(13) Jāparedz tādu noteikumu pakete, kas reglamentē ģimenes atkalapvienošanās un ģimenes locekļu iebraukšanas un uzturēšanās pieteikumu izskatīšanas procedūru. Šādai procedūrai jābūt efektīvai un pārraugāmai, ņemot vērā dalībvalstu pārvaldes iestāžu parasto darba slodzi, kā arī caurredzamai un taisnīgai, lai piedāvātu iesaistītajām personām atbilstošu tiesisko noteiktību."

10. Šīs direktīvas 4. pantā ir noteikts:

"1. Saskaņā ar šo direktīvu un ievērojot IV nodaļā izklāstītos noteikumus, kā arī 16. pantu, dalībvalstis atļauj šādu ģimenes locekļu iebraukšanu un uzturēšanos:

a) apgādnieka laulātais;

b) apgādnieka vai viņa/viņas laulātā nepilngadīgi bērni, arī bērni, kas adoptēti saskaņā ar atbilstošās dalībvalsts kompetento iestāžu lēmumu vai lēmumu, kas ir automātiski piemērojams šīs dalībvalsts starptautisku saistību dēļ vai ir jāatzīst saskaņā ar starptautiskām saistībām;

c) apgādnieka nepilngadīgi bērni, arī adoptēti bērni, ja apgādniekam pār tiem ir aizbildnība un bērni ir atkarīgi no viņa vai viņas. Dalībvalstis var atļaut atkalapvienošanos ar bērniem, par kuriem aizbildnība ir dalīta, ar noteikumu, ka otra puse, kas dala aizbildnību, ir devusi savu piekrišanu;

d) laulātā nepilngadīgi bērni, arī adoptēti bērni, ja laulātajam pār tiem ir aizbildnība un bērni ir atkarīgi no viņa vai viņas. Dalībvalstis var atļaut atkalapvienošanos ar bērniem, par kuriem aizbildnība ir dalīta, ar noteikumu, ka otra puse, kas dala aizbildnību, ir devusi savu piekrišanu.

[..]

6. Izņēmuma kārtā dalībvalstis var pieprasīt, ka pieteikumi par ģimenes atkalapvienošanos ar nepilngadīgiem bērniem iesniedzami pirms 15 gadu vecuma, kā paredzēts spēkā esošajos tiesību aktos šīs direktīvas īstenošanas brīdī. Ja pieteikumu iesniedz pēc 15 gadiem, dalībvalstis, kuras nolēma piemērot šādu atkāpi, atļauj minēto bērnu ieceļošanu un uzturēšanos, pamatojoties uz citiem iemesliem, nevis ģimenes atkalapvienošanos."

11. Šīs direktīvas 5. pantā ir noteikts:

"1. Dalībvalstis paredz, vai apgādniekam vai viņa ģimenes locekļiem attiecīgās dalībvalsts kompetentajām iestādēm nepieciešams iesniegt pieteikumu par ieceļošanu un uzturēšanos, lai īstenotu ģimenes atkalapvienošanās tiesības.

2. Pieteikumam pievieno dokumentārus pierādījumus par ģimenes attiecībām un pierādījumus par atbilstību 4. un 6. pantā paredzētajiem noteikumiem un, vajadzības gadījumā, 7. un 8. panta noteikumiem, kā arī ģimenes locekļa(-u) ceļošanas dokumentu apstiprinātas kopijas.

Nepieciešamības gadījumā, lai iegūtu pierādījumus par ģimenes attiecību esamību, dalībvalstis var rīkot pārrunas ar apgādnieku un viņa/viņas ģimenes locekļiem un veikt citu izmeklēšanu, ko uzskata par vajadzīgu.

[..]

4. Personai, kas iesniegusi pieteikumu, dalībvalsts kompetentās iestādes pēc iespējas ātrāk sniedz rakstveida paziņojumu par lēmumu jebkurā gadījumā, bet ne vēlāk kā deviņus mēnešus pēc pieteikuma iesniegšanas datuma.

Izņēmuma gadījumos, kas saistīti ar pieteikuma izskatīšanas sarežģītību, pirmajā daļā minēto laika ierobežojumu var pagarināt.

Ja pieteikums ir noraidīts, jānorāda šāda lēmuma iemesli. Visas sekas, kas izriet no tā, ka lēmums nav pieņemts pirmajā daļā paredzētajā termiņā, nosaka atbilstošās dalībvalsts tiesību akti.

5. Izskatot pieteikumu, dalībvalstis pienācīgi izvērtē nepilngadīgo bērnu intereses."

12. Šīs pašas direktīvas 16. panta 1. punktā noteikts:

"1. Dalībvalstis var noraidīt pieteikumu par ieceļošanu un uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanās nolūkos vai, vajadzības gadījumā, atsaukt vai atteikties atjaunot ģimenes locekļu uzturēšanās atļauju, ja ir šādi apstākļi:

a) šajā direktīvā paredzētie nosacījumi vairs nav ievēroti.

[..]"

13. Direktīvas 2003/86 18. pantā noteikts:

"Dalībvalstis nodrošina, ka apgādnieks un/vai viņa/viņas ģimenes locekļi ir tiesīgi apstrīdēt lēmumu, ja ģimenes atkalapvienošanās pieteikums ir noraidīts vai uzturēšanās atļauja vai nu nav atjaunota, vai ir atsaukta, vai paredzēta izraidīšana.

Atbilstošās dalībvalstis paredz procedūru un kompetenci, saskaņā ar kuru ir izpildītas pirmajā daļā noteiktās tiesības."

2. Piemērojamie valsts tiesību akti

14. Direktīvas 2003/86 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts Beļģijas tiesību aktos ir transponēts ar *loi du 15 décembre 1980 sur l'accès du territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* (1980. gada 15. decembra Likums par ārvalstnieku ieceļošanu, uzturēšanos, apmešanos un izceļošanu, turpmāk tekstā – "15. decembra likums") 10. panta 1. punkta pirmās daļas 4) apakšpunktu [3], kurā, kā piemērojams šajā lietā [4], ir paredzēts:

"10. panta 1. punkts. Ievērojot 9. un 12. pantu, uzturēšanās tiesības Karalistē ilgāk par trim mēnešiem piešķir šādām personām:

[..]

3 1980. gada 31. decembra *Moniteur belge*, 14584. lpp.

4 Grozījumi izdarīti ar *loi du 15 septembre 2006* (2006. gada 15. septembra likums).

4° šādiem ārvalstnieka ģimenes locekļiem, kurš vismaz pirms divpadsmit mēnešiem ir ieceļojis vai kurš ir saņēmis uzturēšanās atļauju, lai uzturētos Karalistē nenoteiktu laiku, vai kuram vismaz pirms divpadsmit mēnešiem ir atļauts tur apmesties:

– viņa laulātajam, kurš ir ārvalstnieks, vai ārvalstniekam, ar kuru viņam ir reģistrētas partnerattiecības, kas Beļģijā ir pielīdzinātas laulībai, un kurš dzīvos kopā ar viņu, ar nosacījumu, ka abas attiecīgās personas ir sasniegušas 21 gada vecumu. Šo minimālo vecumu tomēr samazina līdz 18 gadiem, ja laulāto attiecības vai reģistrētās partnerattiecības ir pastāvējušas jau pirms ārvalstnieka, kuram paredzēts pievienoties, ierašanās Karalistē;

– viņu bērniem, kas dzīvos kopā ar viņiem pirms astoņpadsmit gadu vecuma sasniegšanas un nesastāv laulībā;

– ārvalstnieka, kuram paredzēts pievienoties, vai laulātā vai reģistrētā partnera, kas minēts pirmajā ievilkumā, bērniem, kas dzīvos kopā ar viņiem pirms astoņpadsmit gadu vecuma sasniegšanas un nesastāv laulībā, ciktāl ārvalstniekam, kuram paredzēts pievienoties, viņa laulātajam vai reģistrētajam partnerim ir aizgādības tiesības un atbildība, un, kopīgas aizgādības gadījumā, ar noteikumu, ka otra persona ar aizgādības tiesībām ir devusi savu piekrišanu."

15. Šī likuma 10. panta 3. punktā ir noteikts:

"Ministrs vai viņa pārstāvis var nolemt noraidīt uzturēšanās atļaujas, kas ilgāka par trim mēnešiem, pieteikumu, [..] vai nu tad, ja ārvalstnieks [..] ir izmantojis nepatiesu vai maldinošu informāciju vai neīstus vai viltotus dokumentus, vai rīkojies krāpnieciski vai izmantojis citus nelikumīgus līdzekļus ar izšķirošu nozīmi, lai iegūtu šādu atļauju [..]."

16. Ar šī likuma 12.*bis* pantu Beļģijas tiesībās ir transponēts Direktīvas 2003/86 5. pants. Šajā lietā piemērojamajā redakcijā ir noteikts:

"1. Ārvalstniekam, kurš paziņo, ka viņš atbilst kādam no 10. pantā minētajiem gadījumiem, jāiesniedz pieteikums kompetentajam Beļģijas diplomātiskajam vai konsulārajam pārstāvim par savu dzīvesvietu vai uzturēšanās vietu ārvalstīs.

[..]

2. [..] Pieteikuma iesniegšanas datums ir datums, kurā saskaņā ar 2004. gada 16. jūlija Likuma par starptautisko privāttiesību kodeksu vai starptautiskām konvencijām, kas reglamentē to pašu jomu, 30. pantu ir iesniegti visi šie dokumenti.

Lēmumu par uzturēšanās atļauju pieņem un paziņo iespējami ātri un ne vēlāk kā deviņus mēnešus pēc 2. punktā minētā pieteikuma iesniegšanas dienas.

Izņēmuma gadījumos, kas saistīti ar pieteikuma izskatīšanas sarežģītību [..], ministrs vai viņa pilnvarotais pārstāvis, pieņemot motivētu lēmumu, šo termiņu var divas reizes pagarināt, katrreiz uz trim mēnešiem.

Ja pēc deviņu mēnešu termiņa beigām, skaitot no pieteikuma iesniegšanas dienas, kas vajadzības gadījumā saskaņā ar 5. punktu ir ticis pagarināts, lēmums nav pieņemts, ir jāpiešķir uzturēšanās atļauja.

[..]

7. Izskatot pieteikumu, pienācīgi jāņem vērā bērna intereses."

17. 15. decembra likuma 39./56. pantā ir noteikts:

"39./2. pantā minētās prasības *Conseil* var celt ārvalstnieks, pamatojot kaitējumu vai interesi."

II. Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi

18. Prasītāji pamatlietā 2012. gada 20. martā Beļģijas vēstniecībā Konakri Gvinejā iesniedza pieteikumus saņemt ģimenes atkalapvienošanās vīzas kā trešās valsts pilsoņa, kuram Beļģijā ir bēgļa statuss, nepilngadīgie bērni. Šie pieteikumi tika noraidīti ar 2012. gada 2. jūlija lēmumu.

19. 2013. gada 9. decembrī prasītāji iesniedza otro pieteikumu Beļģijas vēstniecībā Dakārā Senegālā. Šajā laikā prasītāji bija attiecīgi 14, 15 un 17 gadus veci.

20. Ministrs minētos pieteikumus 2014. gada 25. martā noraidīja, pamatojoties uz to, ka lietās C-133/19 un C-137/19 prasītāji vīzu pieteikumos, kuriem pievienotas viņu dzimšanas apliecības, kā savu dzimšanas datumu bija deklarējuši attiecīgi 1999. gada 16. martu un 1996. gada 20. janvāri, savukārt viņu tēvs savā patvēruma pieteikumā Beļģijā bija norādījis, ka viņu dzimšanas datums ir attiecīgi 1997. gada 16. marts un 1994. gada 20. janvāris. Lietā C-136/19 prasītāja apgalvoja, ka viņa ir apgādnieka meita, turpretī patvēruma pieteikumā apgādnieks vispār nebija norādījis uz viņas esamību.

21. Laikā, kad tika pieņemti šie lēmumi par pieteikumu noraidīšanu, prasītāji lietās C-133/19 un C-136/19 joprojām bija nepilngadīgi, savukārt prasītājs lietā C-137/19 pa to laiku bija sasniedzis pilngadību.

22. Prasītājs apstrīdēja šos otros lēmumus *Conseil du contentieux des étrangers* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome) trijās lēmumu atcelšanas tiesvedībās, kas tika uzsākta 2014. gada 25. aprīlī.

23. Ar trim lēmumiem, kas datēti ar 2018. gada 31. janvāri, *Conseil du contentieux des étrangers* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome) noraidīja prasītāju prasības kā nepieņemamas intereses celt prasību neesamības dēļ. Šī tiesa nosprieda, ka prasītāja interesēm jābūt pastāvošām prasības celšanas brīdī un tām jāpaliek spēkā līdz sprieduma pasludināšanai. Ja attiecīgie lēmumi tiktu atcelti un atbildētājam tiktu prasīts pārskatīt pieteikumu, tiesa atzina, ka tā varētu tikai secināt, ka vīzas pieteikums nav pieņemams, jo, tā kā visi prasītāji bija vecāki par 18 gadiem, viņi vairs neatbilst nosacījumiem, kas paredzēti noteikumos nepilngadīgiem par ģimenes atkalapvienošanos. Šajā kontekstā tomēr jāatzīmē, ka bija pagājuši gandrīz četri gadi, kopš otrais pieteikums tika noraidīts un pieņemts tam sekojošais *Conseil du contentieux des étrangers* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome) lēmums atzīt prasību kā nepieņemamu tāpēc, ka bērni pa to laiku bija sasnieguši pilngadību.

24. Prasītāji pārsūdzēja šos lēmumus *Conseil d'État*, pirmkārt, apgalvojot, ka ar *Conseil du contentieux des étrangers* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome) interpretāciju esot pārkāpts Savienības tiesību efektivitātes princips, ciktāl tā viņiem liedza izmantot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos saskaņā ar Direktīvas 2003/86 4. pantu. Otrkārt, tika apgalvots, ka šāda interpretācija arī pārkāpjot viņu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, liedzot viņiem iespēju pārsūdzēt administratīvos lēmumus, ar kuriem tika atteikts atzīt viņu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, šos lēmumus pieņemot, kā arī apstrīdot laikā, kad prasītāji vēl bija nepilngadīgi.

25. *Conseil d'État* (Valsts padome) 2019. gada 31. janvāra lēmumos norāda, ka Tiesa nesen ir pieņēmusi lēmumu 2018. gada 12. aprīļa spriedumā A un S (C-550/16, EU:C:2018:248), ka Direktīvas 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (2003. gada 22. septembris) 2. panta f) punkts, lasot to kopsakarā ar tās 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu, ir jāinterpretē

tādējādi, ka trešās valsts pilsonis vai bezvalstnieks, kurš, ieceļojot dalībvalsts teritorijā un iesniedzot patvēruma pieteikumu šajā valstī, ir jaunāks par 18 gadiem, bet kurš patvēruma procedūras laikā sasniedz pilngadības vecumu un viņam vai viņai vēlāk tiek atzīts bēgļa statuss, tomēr šī noteikuma izpratnē ir jāuzskata par "nepilngadīgu".

26. Pēc iesniedzējtiesas domām, tomēr šis spriedums nav līdzīgs tiesvedībām pamatlietā, ciktāl tas neattiecas uz nepilngadīgo ar atzītu "bēgļa" statusu. Turklāt šajā lietā pretēji šī sprieduma faktiem ģimenes atkalapvienošanās tiesību atzīšana nav atkarīga no "pieteikuma izskatīšanas ātruma"[5], jo 2014. gada 25. marta lēmumi tika pieņemti noteiktajā termiņā, kā tas paredzēts 15. decembra likuma 12.*bis* panta 2. punktā.

27. Šajos apstākļos *Conseil d'État* (Valsts padome) apturēja tiesvedību un uzdeva Tiesai prejudiciālus jautājumus katrā no tajā izskatāmajām lietām.

28. Lietās C-133/19 un C-136/19 *Conseil d'État* (Valsts padome) uzdeva šādus jautājumus:

"1) Vai, lai garantētu Eiropas Savienības tiesību efektivitāti un nepadarītu neiespējamu tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos izmantošanu, kas[, otrās] prasītājas ieskatā, tai ir piešķirtas ar [Padomes Direktīvas 2003/86] 4. pantu, šī norma ir jāinterpretē tādējādi, ka apgādnieka bērns var izmantot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, ja viņš ir sasniedzis pilngadību, kamēr notiek tiesvedība par lēmumu, ar ko bērnam ir atteiktas šīs tiesības un kas ir pieņemts, kamēr viņš vēl bija nepilngadīgs?

2) Vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants un [Direktīvas 2003/86] 18. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tas, ka lēmuma atcelšanas prasība, kas ir celta par ģimenes atkalapvienošanās tiesību atteikumu nepilngadīgam bērnam, tiek atzīta par nepieņemamu, pamatojot ar to, ka bērns ir sasniedzis pilngadību tiesvedības laikā, tādējādi liedzot viņam viņa prasības pret šo lēmumu izskatīšanu un pārkāpjot viņa tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību?"

29. Lietā C-137/19 *Conseil d'État* (Valsts padome) uzdeva šādu jautājumu:

"Vai Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts, nepieciešamības gadījumā to lasot kopsakarā ar tās pašas direktīvas 16. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka atbilstoši tam, lai trešo valstu valstspiederīgos varētu kvalificēt kā "nepilngadīgus bērnus" minētās tiesību normas izpratnē, tiem ir jābūt "nepilngadīgiem" ne tikai brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums ieceļošanas atļaujai uzturēšanās nolūkā, bet arī tad, kad administrācija galu galā pieņem lēmumu par šo pieteikumu?"

30. 2020. gada 30. janvārī Tiesā notika tiesas sēde, kurā bija pārstāvēti prasītāji – Beļģijas valdība un Eiropas Komisija.

III. Analīze

31. Iespējams, ir vērts sākumā norādīt, ka nekas šajos secinājumos nav jāinterpretē kā tāds, kas atspoguļo katra atsevišķā pieteikuma pamatotību. Ir skaidrs – ministru nepārliecināja, ka informācija par prasītāju attiecīgajiem dzimšanas datumiem attiecīgi lietā C-133/19 un C-137/19 ir pareiza vai ka prasītāja lietā C-136/19 patiesībā ir sava apgādnieka meita. Šo faktisko apstākļu novērtēšana pilnībā ir valsts iestāžu un valsts tiesu kompetencē.

5 Skat. spriedumu, 2018. gada 12. aprīlis, A un S (C-550/16, EU:C:2018:248, 55. punkts).

32. Juridiskais jautājums, kas šeit rodas, rada atsevišķu jautājumu, proti, vai prasītāji ir tiesīgi tikt uzskatīti par nepilngadīgiem Direktīvas 2003/86 izpratnē, kaut arī viņi vēlāk brīdī, kad administrācija lēma par viņu pieteikumiem par ģimenes atkalapvienošanos (C-137/19), vai tiesas procesa laikā, apstrīdot ministra lēmumu noraidīt viņu atkalapvienošanās pieteikumu (C-133/19 un C-136/19), ir sasnieguši pilngadību.

33. Var arī atzīmēt, ka Direktīvas 2003/86 4. panta 6. punktā paredzētā atkāpe, saskaņā ar kuru "dalībvalstis var pieprasīt, ka pieteikumi par ģimenes atkalapvienošanos ar nepilngadīgiem bērniem iesniedzami pirms 15 gadu vecuma, kā paredzēts spēkā esošajos tiesību aktos šīs direktīvas īstenošanas brīdī", šķiet, nav piemērojama Beļģijas Karalistē, lai gan galu galā tas ir jāpārbauda valsts tiesai.

34. Apsverot šo jautājumu, varētu būt noderīgi sākt ar šīs Tiesas sprieduma A un S [6] izpēti, uz kuru valsts tiesa atsaukusies, pieņemot lēmumu iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Lietas A un S prasītāji bija divi Eritrejas pilsoņi, kuri apstrīdēja Nīderlandes iestāžu atteikumu piešķirt viņiem (un viņu trim nepilngadīgajiem dēliem) pagaidu uzturēšanās atļauju ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ar viņu nepilngadīgo meitu. Meita bija ieradusies Nīderlandē kā nepilngadīgā bez pavadības. Viņa bija iesniegusi patvēruma statusa pieteikumu 2014. gada februārī un pilngadību sasniedza 2014. gada jūnijā. 2014. gada oktobrī valsts sekretārs piešķīra viņai piecu gadu uzturēšanās atļauju kā personai, kurai piešķirtas patvēruma tiesības, sākot ar dienu, kad pirmo reizi tika iesniegts viņas patvēruma pieteikums.

35. 2014. gada decembrī viņas vecāku un trīs nepilngadīgo brāļu lietā tika iesniegts ģimenes atkalapvienošanās pieteikums, taču tas galu galā tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka līdz pieteikuma iesniegšanas dienai meita jau bija sasniegusi pilngadību. Pēc Nīderlandes tiesu lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu galu galā šī Tiesa būtībā atzina, ka Direktīva 2003/86 ir jāinterpretē tādējādi, ka trešās valsts pilsonis, kurš sākotnējā patvēruma pieteikuma iesniegšanas brīdī bija nepilngadīgs, bet kurš vēlāk patvēruma procedūras laikā sasniedz pilngadības vecumu un kuram vēlāk tiek atzīts bēgļa statuss, šīs direktīvas atkalapvienošanās noteikumu izpratnē tomēr ir jāuzskata par "nepilngadīgu".

36. Varbūt vērts atzīmēt, ka viens no šī secinājuma iemesliem, ko Tiesa minēja, bija šāds:

"Bez tam šāda interpretācija tā vietā, lai mudinātu valsts iestādes prioritāri izskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kurus ir iesnieguši nepilngadīgie bez pavadības, lai ņemtu vērā viņu īpašo neaizsargātību, kas ir iespēja, kura pa šo laiku ir tieši paredzēta Direktīvas 2013/32 31. panta 7. punkta b) apakšpunktā, varētu izraisīt pretējās sekas, radot šķēršļus mērķim, uz kuru ir vērsta gan šī direktīva, gan arī Direktīva 2003/86 un Direktīva 2011/95, proti, nodrošināt, lai dalībvalstu galvenais apsvērums, piemērojot šīs direktīvas, saskaņā ar Pamattiesību hartas 24. panta 2. punktu patiešām būtu bērnu intereses.

Turklāt minētās interpretācijas rezultātā nepilngadīgajam bez pavadības, kas ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, būtu absolūti neparedzami, vai viņš varēs izmantot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar saviem vecākiem, un tas varētu negatīvi ietekmēt tiesisko noteiktību." [7]

37. Pēc tam Tiesa piebilda:

"[..] atsaukšanās uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas datumu kā uz to, kas ir izmantojams, lai novērtētu bēgļa vecumu Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunkta piemērošanas vajadzībām, ļauj nodrošināt vienlīdzīgu un paredzamu attieksmi pret visiem pieteikuma iesniedzējiem, kuri hronoloģiski atrodas tādā pašā situācijā, nodrošinot, ka pieteikuma par ģimenes

6 Spriedums, 2018. gada 12. aprīlis, A un S (C-550/16, EU:C:2018:248).

7 Sprieduma 58. un 59. punkts.

atkalapvienošanos apmierināšana principā ir atkarīga no apstākļiem, kas ir saistīti ar pieteicēju, nevis no apstākļiem, kas ir saistīti ar administrāciju, tādiem kā starptautiskās aizsardzības pieteikuma vai pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos izskatīšanas ilgums [..].” [8]

38. Tiesa šajā spriedumā jau bija norādījusi, ka direktīvas noteikumi, kas attiecas uz nepilngadīgajiem, neatstāj “dalībvalstīm [..] nekādas manevrēšanas iespējas” un no “jebkādu norāžu uz valsts tiesībām šajā ziņā neesamības izriet, ka minētā brīža noteikšana nedrīkst tikt atstāta katras dalībvalsts novērtēšanas ziņā” [9].

39. Manuprāt, visi šie apsvērumi ir vairāk vai mazāk tieši piemērojami arī šajā lietā. Protams, ir taisnība – kā *Conseil d'État* (Valsts padome) ir norādījusi lēmumā, uz kura pamata tika iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu –, ka šajā lietā un lietā A un S ir dažas būtiskas faktu atšķirības. Proti, atšķirībā no nepilngadīgā bērna otrajā lietā nevienam no bērniem šajā lietā nav piešķirts bēgļa statuss. Tomēr es nedomāju, ka šīs atšķirības ietekmē šīs lietas. Tā vietā es uzskatu, ka principi, kas ir lietas A un S pamatā, ir ļoti svarīgi, lai atrisinātu interpretācijas jautājumu, par kuru ir runa šajā tiesvedībā. Es nonācu pie šāda secinājuma šādu iemeslu dēļ.

40. Pirmkārt, tāpat kā lietā A un S, jebkura Direktīvas 2003/86 interpretācija, kas koncentrējas uz datumu, uz kuru atsaucoties tika iesniegts attiecīgais pieteikums, nodrošina, ka ģimenes atkalapvienošanās pieteikuma panākumi ir atkarīgi no faktiem, kas, pēc Tiesas vārdiem, ir “saistīti ar pieteicēju” [10]. Citiem vārdiem sakot, ja pārbaudi par to, vai prasītājs bija nepilngadīgs ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, balsta viņa vai viņas vecumā attiecīgā pieteikuma iesniegšanas dienā, tad šī Direktīvas 2003/86 interpretācija nodrošina, ka jebkura pieteikuma par šādu atkalapvienošanos iznākums nav atkarīgs ne no tādas neparedzamības kā datumi, kuros administrācija pieņem lēmumu par pieteikumu, ne, kā šajā gadījumā, no jebkādiem turpmākiem kavējumiem, kas raksturīgi tiesu sistēmai, ne, kā šajā gadījumā, no administratīvās sistēmas.

41. Es ļoti atzinīgi vērtēju to – kā atkārtoti norādījusi *Conseil d'État* –, ka ministrs 2014. gada 25. martā faktiski pieņēma lēmumu par ģimenes atkalapvienošanās pieteikumu Beļģijas likumos noteiktajā termiņā. Bet tā tomēr nav lietas būtība. Protams, saskaņā ar Beļģijas likumiem prasītājiem bija tiesības pārsūdzēt *Conseil du contentieux des étrangers* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome) lēmumu. Viņi nevarēja zināt, cik daudz laika būs vajadzīgs šai tiesai, lai lietu izskatītu un izlemtu, tomēr viņu likumīgās tiesības un nākotnē paredzamās tiesības nedrīkstētu būt atkarīgas no nejaušības, kad tieši tas notiktu. Ja, piemēram, *Conseil du contentieux des étrangers* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome) būtu pieņēmusi lēmumu 2017. gada februārī – kādus trīs gadus pēc sākotnējā lēmuma pieņemšanas –, viens no prasītājiem joprojām būtu bijis nepilngadīgs. Diez vai varētu ierosināt, ka prasītāja tiesības uz likumīgu atkalapvienošanos varētu sākties precīzi tad, kad tiesas iestāde (vai – atkarībā no lietas – administratīva iestāde) pasludina lēmumu, protams, ar nosacījumu, ka tas ir nepilngadīgs attiecīgā ģimenes atkalapvienošanās pieteikuma iesniegšanas dienā.

42. Šajā ziņā var arī atzīmēt, ka Direktīvas 2003/86 18. pants tieši garantē apgādnieka un viņa vai viņas ģimenes locekļa tiesības “apstrīdēt lēmumu, ja ģimenes atkalapvienošanās pieteikums ir noraidīts [..]”. Var pieņemt, ka Eiropas likumdevējs ir domājis, ka šīm tiesībām ir jābūt efektīvām, un it īpaši, ka šīs tiesvedības nedrīkst noraidīt kā nepieņemamas *tikai* tāpēc, ka attiecīgie bērni vēlāk tiesvedības laikā ir kļuvuši pilngadīgi.

8 Sprieduma 60. punkts.

9 Sprieduma 45. punkts.

10 Skat. spriedumu, 2018. gada 12. aprīlis, A un S (C-550/16, EU:C:2018:248, 60. punkts).

43. Turklāt, kā Tiesa jau iepriekš ir norādījusi spriedumā A un S, jebkāda cita direktīvas interpretācija varētu palīdzēt veicināt situāciju, kad valstu tiesas netiek mudinātas izskatīt neaizsargātu nepilngadīgo pieteikumus prioritāri, kas nepieciešams šādām pārsūdzībām, un tādējādi varētu rīkoties tādā veidā, kas apdraudētu šo pašu nepilngadīgo prasītāju likumīgās tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos [11]. Šāda situācija būtu pretrunā vienam no Hartas 24. panta 2. punkta mērķiem, proti, ka, piemērojot Direktīvu 2003/86, dalībvalstīm pirmkārt jāņem vērā bērna intereses. Šeit es arī vēlētos atzīmēt, ka uzklausīšanas laikā tiesas sēdē, kas notika 2020. gada 30. janvārī, prasītāju pārstāvis, atbildot uz Tiesas locekļa jautājumu, bez iebildumiem paziņoja, ka *Conseil du contentieux des étrangers* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome) ir informējusi viņus, ka viņu lieta nav uzskatāma par prioritāti.

44. Šo vispārīgo secinājumu vēl vairāk uzsver to principu apsvēršana, kas saskaņā ar Hartas 47. pantu ir pamattiesību uz tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību pamatā. Kā gan šī Tiesa [12], gan tās līdziniece – Eiropas Cilvēktiesību tiesa [13] – saistībā attiecīgi ar Hartas 47. pantu un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta 1. punktu un 13. pantu ir uzsvērušas – tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību nozīmē, ka valstu aizsardzības līdzekļiem jābūt efektīviem un reāliem, nevis tikai iluzoriem un teorētiskiem. No tā attiecīgi izriet, ka šiem aizsardzības līdzekļiem jābūt saskaņotiem un tie nedrīkst izraisīt patvaļīgas vai neattaisnojamas sekas.

45. Tomēr tas tā būtu gadījumā, ja prasītāju tiesību pārsūdzēt ministra lēmumu, ar kuru viņiem atteikta uzturēšanās atļauja ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, rezultāts būtu atkarīgs no viņu personas statusa – t.i., vai viņi joprojām bija nepilngadīgi vai arī pa to laiku bija kļuvuši pieauguši – dienā, kad *Conseil du contentieux des étrangers* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome) tika izskatīta apelācija.

IV. Secinājumi

46. Tādēļ šo iemeslu dēļ es uzskatu, ka uz *Conseil d'État* (Valsts padome, Beļģija) uzdotajiem jautājumiem var atbildēt, sniedzot vienu atbildi:

Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos 4. pants un 18. pants, skatot tos Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka trešās valsts pilsonis, kas brīdī, kad dalībvalstī tiek izskatīts viņa pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, ir jaunāks par astoņpadsmit gadiem, bet kurš tā administratīvā procesa laikā, kurā tiek izskatīts viņa pieteikums, vai vēlāk tiesvedības laikā, kurā tiek apstrīdēts lēmums noraidīt atkalapvienošanās pieteikumu, sasniedz pilngadības vecumu, tomēr ir jāuzskata par "nepilngadīgu" Direktīvas 2003/86 4. panta izpratnē.

11 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 12. aprīlis, A un S (C-550/16, EU:C:2018:248, 58. punkts).

12 Spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:626, 57. punkts).

13 Skat., piem., spriedumu, 2018. gada 5. aprīlis, *Zubac*/Horvātija (CE:ECHR:2018:0405JUD004016012, 77. punkts un 97.–99. punkts), un spriedumu, 2010. gada 10. septembris, *MacFarlane*/Īrija (CE:ECHR:2010:0910JUD003133306, 112. punkts).